

MOARA CU NOROC

De Joan Slavici

In nuvela "moara cu noroc » ,Slavici a infatisat cu multa profunzime psihologica consetintele morale ale setei de inavutie, in perioada dezvoltarii capitalismului in satul transilvanean din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Prabusirea morala a lui Ghita, personajul principal al nuvelei, nu se explica numai prin firea lui slaba, ci si prin inraurirea mentalitatii mediului social in care traieste. Ghita este cel stapanit la maxim de setea de inavutie.

J asemenea conditii sociale, in goana dupa cat mai multi bani, oamenii de felul lui Ghita isi pierd echilibrul si se prabusec moraliceste, fara putinta de a se mai salva.

Prabusirea lui Ghita este infatisata evolutiv cu dramatice reanvieri ale fondului sau de omenire si cu zguduitoare remuscari de constiinta.

Nemaivoidind sa carpeasca cizmele oamenilor care umblau « toata saptamana in opinci or desculti », iar duminica era noroi, si le duceau in mana pana la biserica -Ghita ia hotararea de a se muta la Moara cu noroc pentru a scapa astfel de saracie. O data devenit carciumar el incepe sa castige : sambata seara, dupa ce plecau musterii, numara banii, impreuna cu Ana si mama acesteia socotea ca « sporul era tot de la Dumnezeu ».

Viata lui Ghita se desfasoara oarecum in liniste- fiind tulburat sufleteste numai de pustietatea locului-pana cand soseste intr-o zi la carciuma Lica Samadaul.

Intre Ghita care doreste sa castige cat mai mult, si Lica stapanul ilegal al drumurilor de la Moara cu noroc, incepe o lupta dramatica. Ghita isi da seama ca sederea sa la Moara cu noroc este conditionata de aici inainte de Lica :

« Trei ani, numai trei ani sa pot sta aici,isi zicea el,si ma pun in picioare,incat pot sa lucrez cu zece

calfe si sa le dau altora de carpit ». Dar acesti trei ani atarnau de Lica-precizeaza scriitorul.

Autorul surprinde cu subtilitate primele framantari morale ale carciunarului :

« Ghita intaia oara in viata lui ar fi voit sa nu aiba nevasta si copii, pentru ca sa poata zice si el : « Prea putin imi pasa ! ». Se gandea ca ar face bani multi prin intovarasirea cu Lica si vedea banii gramada de-i impaienjenea parca ochii : pe banii astia si-ar fi pus capul o data sau de doua ori in primejdie. Avea insa nevasta si copii si nu putea sa faca ce-i placea. »

Intr-o zi el isi bate sluga din cauza acestor ganduri. Ca sa nu « se strice » cu Lica el primeste cei 6 grasuni si o indeamna pe Ana sa joace cu Samadaul.

Incetul cu incetul setea de bani pune integral stapanite pe Ghita. El simte ca se instraineaza de Ana si-si da seama ca incercarea de a reaprinde in

suflet dragostea pentru ea este zadarnica.

Complicitatea cu Lica îl face a se gandeasca ca poate ajunge in inchisoare ,iar pe cei care-l osandean îl vede mai rai decat dansul.

Deși este vinovat de prabusirea Anei el incearca sa se dezvinovateasca spunand ca « Asa vrea Dumnezeu ! ».

Din cand in cand in sufletul lui Ghita revine omenia care reiese din scuzele in fata sotiei, sarutarea copiilor.

La inceput Ana J-a fost fidela sotului. Dandusi seama de firea ticaloasa si patimasa a lui Lica, pe care o intuieste « din ochi, din ranjet si mai ales cand isi rodea mustata cu dintii », îl sfatuieste pe Ghita sa se fereasca de el si de porcari.

Orbit tot mai mult de mirajul imbogatirii, Ghita nu numai ca nu se indeparteaza de Lica dar o in deamna pe Ana sa se apropie de el.

Treptat , treptat ,in relatiile cu Lica, Ana este

Lipsita tot mai mult de stapanirea de sine. La inceput, and Ghita o indeamna sa joace cu Lica isi calca pe inima si-i face pe plac. Mai apoi simte tragere de inima pentru el si nu se sfieste sa-i spuna admirativ : « Tu esti om Lica iar Ghita e o femeie in haine barbatesti ». dupa ce devine adultera, demnitatea de sotie si de mama disparandu-i complet, il implora pe Lica sa o ia cu el, iar acesta o respinge si o da la o parte cam in sila. Atunci are loc prabusirea Anei.

Finalul este dramatic Ghita isi ucide sotia, Lica il impusca pe Ghita iar Ana cu ultima zvacnire a sufletului ei plin de ura il zgarie si il musca de mana. Lica pune la cale incendierea carciunii si vrea sa fuga dar este surprins de Pintea. El se impusca si este aruncat in rau de Pintea stergand boricu urma. Batrana impreuna cu copii au plecat privind cu lacrimi in ochi ruinele carciunii scufundata in cenusa.

Prin sorbitatea stilului si profunzimea analizei

*psihologice a
personajelor , Moara cu noroc este cea mai
izbitita nuvela a lui Ion Slavici si una dintre cele
mai valoroase nuvele cu substrat moral din
literatura romana.*